

A l'Alt Flamicell, Alta Ribagorçana i Aran, *allau* (= fr. *avalanche*) és substituït per *llavei*, sens dubte postverbal del verb *llaveyà* = *llavejar*: «*llavey*: lo que en alguna part s'anomena *allau*: massa de neu després de les altes muntanyes», Navarro (*CnGrIntLiCat.*, 230); *labéi* (Aiguabella) i també *labéi* (tots dos i més aquest a Boí): ¹¹ és el mot que sento a l'Alt Bòsia (Baranc *Coma'l-llavei*, Manyanet), i moltes dotzenes de vegades a tota la Vall de Boí [1953], on també és molt freqüent el collectiu *llave(i)ada*: grans pedregals que queden en els vessants per on sovint baixen allaus (lex *labevades* o *labeades* de Riernalo, de Sarradé, de Sant Esprit etc.); «allò són *Es Llaveiets* perquè per allà baixen *labéis*, i un cop la neu va cuidar enrunar lo poble» (Bono, prop d'Aneto, 1957).

No estranya a la V. d'Aran, però amb problema: allà *labé* a tota la part alta, *laué* al capdavant, *laúet* a la resta: és racional interpretar-ho com un postverbal com jo ho feia en el *Vocab. Aran.*, 75-76, tot i que no coincideix bé amb la forma més corrent d'aqueixos postverbals i de -i' en gascò: d'altra banda trobem *Laúet* bastant com a NL gascò (Cot de *Laouet* a Ferrère de Barousse, *Tuc de Laouet-Rade* a les Bordes del Lés, Coserans), que ens fa pensar que hi hagi suma de la formació postverbal amb un collectiu en -ĒTUM.

Esllavissar-se [*esllab-* «desmoronarse», Belv., «arruïnar-se, assolarse», Lab. 1839]; el portava ja Verdaguer des de l'assaig juvenil: «En l'ayre ensopegant-se més alt, prop de la lluna, / sos espargits destrossos feriren los estels, / y ab lo fustam y terres, en enderrosos y runa, / semblava *esllavissar-se* la màquina dels cels» (*Atl.* de 1867 IX, 25d) i si bé ho canvià en «en runes *esllenegat* lo món», en la versió definitiva figuren «S'estimba ab castells d'aygua *esllavissada* serra, / y al cru espetec s'esquerda l'Atlàntida tremant, / los estels, dalt, aguaytan si esclata en llamps la terra / --- / y s'ou, com si enrunassen mals Genis ses entranyes, / de cops, *esllavissades* y enfondraments remor» (IV, 15a; v, 5d); Bosch de la Trinxeria donava *esllavissada* com a sinònim d'*allau* (*Butll. Ass. Exc. Catalana* XIII, 230).

L'àrea del mot (substantiu i fins el verb) abraça de ple el català central i arriba en tota l'amplada fins als Pirineus: *əzləmisáda* a Roses (1958); «veu? es allà on hi ha aquelles *esllavissades*» a la Parròquia de Ripoll (1953); i *əzləbisáda* a Gósol; *əzləbisáda* (de terres, per oposició a la de neu, d'argila etc.) a tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera (assimilat en *əzləbisáda* només a Estaon, 1932-4). En alguns llocs hi ha formes una mica alterades, però llavors sovint subsisteix la variant comuna en la toponímia: «El camí passa per un *əzboŕis* que en diuen *L'Esllavissada de Forrois*», Castellar de N'Hug (1935); ¹² **lɛbetxar-se* «desmoronarse» men. (FebrCard), contaminat per algun sinònim (potser *escabetxar*, en el sentit § 2b d'*AlcM* i *escaguitxar*).

El verb també, fins enllà del Canigó; si bé a Estoer ho vaig sentir un poc alterat, parlant de les famoses inundacions de 1940, per 'deixat anar de la muntanya', «allò són uns rocs que s'han *əzlərasát*», on hi ha com-

promís amb un *esglerassar-se*, de *giera* 'codolar'; ho estenen fins a l'enderroc o ensorrament de cases a la Vall de Finestres («la Catofa és una casa *esllavissada*» a Sant Aniol, 1968, però no perquè baixés marges avall, només les parets espatllades); i a les Balears, per influència de *llavaci* 'inundació', alterat en *enllavassat*, que jo mateix anoto a Alaró i a Pollença (1964), i que és mall. i men., segons entesos insulars: «pins que han aficat ses seues arrels dins ses enclètexs de ses pedres i dins ses timbes d'*enlleveassats*», «bretxes molt antigues alternen amb *enlleveassats* moderns», Arx. LI. Salvador (pp. 102, 103).¹² En canvi el mot no és valencià: com observa Renat («El Camí», 14-IV-1934), allí no existeix més que *solsida*. *Esllavissall*, *CostManc.*

¹⁵ (II). *Esllavissament*. *Esllavis* > *esvallis* supra.

Intriga un mot *lleuva* per 'allau' que hom assenyala en algun lloc: el *DAG*, el relaciona amb la Segarra; Reig i Vilardell, parlant del Pallars, i del mateix fet alludit supra per Verd.: «Arreu --- fou arrasat y esborrat per una *lleuva* o *esllavissada* de neu» (*Mono-grafies Munic. de Cat.*, s. v. Arreu). Com sigui que al costat del mot bascoide cast. ALUD (DCEC), i de l'aran. i gc. *lit f.* (cf. el cim molt estibat del *Mont-lúde* entre Arres i St. Joan de Toran), hi ha *llido* 'allau' a les valls d'Assua i Cabdella, es podria imaginar un proto-base *LUDVA > *lɔvva > *lleuva*; però no hi crec gaire, no sols per molt audaç, sinó perquè la variant basca *lurte*, i la -t gc., postulen -tetimològica (millor també que -n' per al castellà), obstacle fonètic irremovible. Com que també hi ha *llauada*, derivat, en el Pallars (*AlcM*), crec que entre aquest i *esllavissada* farien un *llauvada d'on el derivat regressiu *lleuva*, amb e sota l'orientació de *lleua*, *llevar* (l'allau ho lleva tot, s'ho enduu tot); altres variants d'això semblen ser *esllufat* que he recollit supra a Aós, entre la Seu i St. Julià de Lòria, on *lleuvat* > *lle(u)fat* per influència de *aclojar-se*, *xafar-se*, *lluja* etc.; i Griera portava un *llaumada* = *llobada* a Súrria (BDC XI, 100) i amb referència a Griera l'esmenta, intrigat, Hubschmid (*VRom.* XI, 268): podria ser contaminat per *llom*, *esllomada* etc.; però no deu ser més que una de les habituals confusions passatgeres d'aquest negligentíssim lexicògraf.

CULTISMES derivats del ll. *labi* 'relliscar, escolar-se, caure'. *Làbil* [Lacav.; Belv.] del ll. *labilis* 'caduc'; *labilitat*. *Lapse* [-so, *LSlitCosta*]; *lapsus* [*DOrt.*], del ll. *lapsus*, -ūs, 'lliscada, relliscada', 'acte de córrer o escolar-se'. *Collapse* [*DOrt.*] ll. *collapsus*, -ūs, 'caiguda, ensorrada', derivat de *collabi* 'enfonsar-se'; *collapsar* [*DFA.*]. *Prolapse* [*SLitCosta*], pròpiament 'caiguda cap endavant'. *Relapse* [1805, Belv.]; ll. *relapsus*, -ūs, 'que ha tornat a caure'.

¹ Essent prop del Pla de Sant Tirs, potser aquestes *llaus* s'han de localitzar entre Bellesstar i Montferrer, cap a on desemboca la «llau de Bellestar»; a Bellestar mateix m'ho assenyalaven dient «d'aquells terranquers en diuen *Les Llaus*» (1959). — ² Fins i tot em deien, a Àreu de Vall Ferrera, que no us en aquest mot; Pol en el seu *Vocab.* d'Esterrí d'Àneu l'hi posa (p. 20) amb el significat de «vaguada» — o